

Jan Ritsema:

“Ik maak graag mooie produkties, die aan de goeie kant van het leven staan.”

Om Eleanor (Mug met de gouden tand) – Foto Ben Van Duin

Jan Ritsema is de man achter de International Theatre Bookshop in Amsterdam, de grootste theaterboekhandel en uitgeverij van theaterliteratuur in ons taalgebied. Hij is ook de regisseur van een aantal zeer opgemerkte theaterprodukties bij diverse Nederlandse groepen. Edward van Heer had een gesprek met hem.

Jan Ritsema werd 40 jaar geleden geboren als zoon van een Gronings fabrikant. Na zijn Mulo-opleiding ging hij varen en deed hij zijn militaire dienst. Toevallig hoorde hij van het bestaan van de Academie voor Expressie door Woord en Gebaar in Utrecht. Jan Ritsema behaalde er in 1971 zijn diploma als Docent Dramatische Vorming. Meteen daarna begon hij met lesgeven aan toekomstige DVV-ers: in Utrecht, Arnhem en Amsterdam; in die functie regisseert hij in 10 jaar tijd talloze toneelstukken. Als student had hij in 1969 de Nederlandse première van *Masscheroen* van Hugo Claus geregisseerd.

Na een zeer ernstige ziekte zet hij in 1979 in een trapportaal van de Amsterdamse Stadsschouwburg de International Theatre Bookshop op. In die zelfde periode stapt hij uit de toneelpedagogiek en in het “professionele” theater. Vooral bij het Werkteater worden opmerkelijke resultaten geboekt dank zij de stimulans van Ritsema: *U bent mijn moeder* door Joop Admiraal (gecreëerd eind '81 en nog steeds op de affiche); *Adio* (seizoen '83 – '84) en *De Kroning*

van *Poppea* (begin '85). Naast deze drie produkties was in Vlaanderen nog een vierde Ritsema-regie te zien: bij Maatschappij Discordia regisseerde Ritsema in het voorjaar van 1984 *Het* – naar *Het Beest in de Jungle* van Henry James – bewerkt en gespeeld door Marjon Brandsma en Ger Thijs.

Dit seizoen is Ritsema actiever dan ooit en lijkt hij de huisregisseur te zullen gaan worden van de nieuwe toneelgroep Mug met de Gouden Tand. Dit ensemble van afgestudeerde en bijna afgestudeerde leerlingen van de toneelschool en het conservatorium debuteerde in november jl. met *Wilhelm Meisters Leerjaren*, een bewerking van de gelijknamige roman van J.W. von Goethe. Vorige maand bracht dit gezelschap *Om Eleanor* uit, een stuk naar de roman *The Years* van Virginia Woolf. Tussendoor regisseerde Ritsema ook nog het toneeldebuut van K.L. Poll, chef kunst van NRC Handelsblad, die zijn *Anna, een tragisch gedicht in drie bedrijven* op de planken bracht.

Ik vind bijna niets gek

Toen ik hem opbelde voor een interview, weigerde hij. Beleefd en aarzelend. “Ik voel me vreselijk depressief, zie het allemaal niet zo meer zitten...”, luidde ongeveer het argument. Enkele weken later: telefoon van Jan Ritsema. Hij had toch wel zin in een gesprekje met / voor Etcetera, ook al omdat een aantal van zijn recente regies in Vlaanderen te zien (zullen) zijn, en een beetje publiciteit natuurlijk nooit kwaad kan. Maar met Jan Ritsema praten groeit onvermijdelijk en vrijwel meteen uit tot veel meer dan een platte promotiebabbel: de kalende regisseur / boekhandelaar met zijn rustige en lichtironische oogopslag is voortdurend bezig met het onder woorden brengen van zijn vragen en twijfels over zichzelf en zijn toneelactiviteiten. De paradoxen volgen mekaar in snel tempo op. Elke vraag wordt beantwoord met een stel nieuwe vragen.

Jan Ritsema: “Vraag maar op. Aan mij kan je alles vragen. Het is zo dat ik heel weinig dingen merkwaardig vind. Ik kom er nu zo